

Koordinationsudvalget og dets medlemsorganers finansiering af internationale aktiviteter i 2008

1. Indledning

De forskellige råd og fonde i det forskningsrådgivende og –finansierende system er nedsat for at styrke forskningskvaliteten, koordineringen og internationaliseringen af dansk forskning samt formidling og anvendelse af forskningsresultater. I lov om forskningsrådgivning er Koordinationsudvalget for Forskning tildelt en særlig rolle i forhold til det internationale samarbejde, idet udvalget skal ”bidrage til fremme og koordinering af dansk forsknings internationale aktiviteter”. Udvalgets koordinerende rolle afhænger dog helt af bidrag og aktiv medvirken fra de organer, som er repræsenteret i udvalget, da det fungerer som konsensusorgan uden bestemmende indflydelse.

Koordinationsudvalget er sammensat af:

- Bestyrelsesformanden for Det Frie Forskningsråd
- Bestyrelsesformanden for Det Strategiske Forskningsråd
- Formanden for Rådet for Teknologi og Innovation
- Bestyrelsesformanden for Danmarks Grundforskningsfond
- Bestyrelsesformanden for Højteknologifonden
- to universitetsrektorer indstillet af Danske Universiteter og
- en direktør indstillet af Sektorforskningens Direktørkollegium.

De tre råd og de to fonde, hvis formænd er medlem af Koordinationsudvalget, skal mindst en gang om året orientere udvalget om deres internationale aktiviteter. Dette notat omhandler primært de aktiviteter, som disse fem organer har haft i 2008.

2. Rammer og målsætninger

Der er hjemmel til, at Det Frie Forskningsråd, Det Strategiske Forskningsråd og Rådet for Teknologi og Innovation inden for deres fondsfunktion hver kan fordele op til 20 pct. af de bevillinger, som de modtager på de årlige finanslove, til internationalt samarbejde. Danmarks Grundforskningsfond kan vælge at gennemføre sine initiativer i samarbejde med og med hel eller delvis finansiering fra offentlige eller private råd, institutioner, fonde eller virksomheder i udlandet. Derimod er Højteknologifondens muligheder for direkte støtte til internationale aktiviteter yderst begrænsede, da fonden skal støtte satsninger mellem på den ene side offentlige forskningsinstitutioner og på den anden side virksomheder ”med hjemsted i Danmark”. Tabel 1 viser andelen af midler, som de enkelte råd og

Koordinationsudvalget for Forskning

1. oktober 2009

Forsknings- og Innovationsstyrelsen

Bredgade 40
1260 København K
Telefon 3544 6200
Telefax 3544 6201
E-post fi@fi.dk
Netsted www.fi.dk
CVR-nr. 1991 8440

Sagsbehandler

Sune Kaur-Pedersen
Telefon 3544 6278
Telefax 3544 6201
E-post spe@fi.dk

Sagsnr. 09-069034

Dok nr. 1028471

Side 1/3

fonde i Koordinationsudvalget direkte har afsat gennem særlige støtteformer og initiativer eller medlemskab af internationale organisationer til internationale forskningsaktiviteter i 2008.

Tabel 1: Andel af midler afsat direkte til internationale forskningsaktiviteter i 2008

Råd og fonde	Samlet uddeling*	Heraf til direkte internationale aktiviteter	Andel i %
Det Frie Forskningsråd	1.140	107	9
Det Strategiske Forskningsråd	739	14	2
Rådet for Teknologi og Innovation	936	31	3
Danmarks Grundforskningsfond	321	48	15
Højteknologifonden	280	0	0
Koordinationsudvalget for Forskning	245	41	17

* Kilde: Årsrapporter for 2008 fra Det Frie Forskningsråd, Det Strategiske Forskningsråd, Rådet for Teknologi og Innovation, Danmarks Grundforskningsfond og Højteknologifonden samt data fra Koordinationsudvalgets uddeling af forskeruddannelsesmidler.

Det bør bemærkes, at ansøgere som hovedregel kan søge om at få dækket støtte til omkostninger i forbindelse med internationalt samarbejde i relation til det forsknings- eller innovationsprojekt, som de søger midler til. I tabel 1 er sådanne midler til internationale aktiviteter, som indirekte finansieres herigennem, *ikke* opgjort, fordi der ikke udarbejdes systematiske data over det. Det Strategiske Forskningsråd har dog opgjort, at yderligere ca. 30 mio. kr. i 2008 er givet som støtte til udenlandske partnere i projekter bevilget af rådet, mens Det Frie Forskningsråd ud fra en stikprøveundersøgelse har skønnet, at rådet ud over de 107 mio. kr. direkte til internationale aktiviteter i 2008 yderligere har anvendt 105 mio. kr. til indirekte støtte af internationale forskningsaktiviteter. Dette betyder, at Det Strategiske Forskningsråds og Det Frie Forskningsråds reelle andel til internationale aktiviteter er henholdsvis tre og to gange så højt, som angivet i tabel 1.

Generelt stilles der ikke krav til ansøgers statsborgerskab, forskningsinstitutionernes hjemsted eller bestemte geografiske lokaliteter for udførelsen af de pågældende forskningsaktiviteter. Udenlandske statsborgere og danske statsborgere ansat i udlandet kan også søge støtte fra råd og fonde. Samtidig er den internationale dimension et vigtigt kriterium for alle de nævnte råd og fondes vurdering af indkomne ansøgninger.

De råd og fonde, som er medlem af Koordinationsudvalget, har både samlet og enkeltvis en rådgivningsfunktion i forhold til Danmarks deltagelse i det internationale forsknings samarbejde inden for deres respektive områder. For eksempel rådgiver de videnskabsministeren på områder som forskningsinfrastruktur eller om medlemskab af og deltagelse i de øvrige internationale organisationer for forskningssamarbejde. De udøver også et stort oplysningsarbejde til forskere og institutioner om de aktiviteter, der foregår i relevante internationale organisationer. Det sker dels gennem den direkte kontakt med ansøgere, dels gennem analyser, konferencer og pjecer eller særlige

publikationer. Ikke mindst Det Frie Forskningsråd har lagt et stort arbejde bag en årlig publikation om rådets internationale samarbejde.

Flere råd har et klart strategisk sigte med deres internationale aktiviteter. Det Strategiske Forskningsråd ønsker især at fremme internationalt samarbejde med nye vækstlande såsom Kina, Indien og Brasilien. Danmarks Grundforskningsfond understøtter også samarbejde med Kina, mens Rådet for Teknologi og Innovation fokuserer på at justere sine retningslinjer, så det bliver lettere for virksomheder og videninstitutioner at samarbejde med udenlandske partnere.

3. Aktuelle initiativer til fremme af internationalisering af dansk forskning opdelt på støtteformer og aktører

Initiativer til fremme af internationaliseringen fra Koordinationsudvalgets medlemmer skal medvirke til at tiltrække viden og investeringer til Danmark. Det handler konkret om især to ting. Dels at stille nødvendig kapital til rådighed for deltagelse i internationale forsknings- eller innovationsprogrammer og derved understøtte mulighederne for at finde samarbejdspartnere i udlandet. Dels at rekruttere forskere og videnarbejdere fra udlandet til Danmark eller omvendt sende danske forskere til udlandet.

A. Medfinansiering til internationale puljer og programmer i eget regi eller i regi af eksisterende internationale programmer eller organisationer

De fem råd og fonde deltager i flere former for internationalt forskningssamarbejde med andre nationale forskningsfinansierende organer i Europa og resten af verden. Centralt er det internationale forskningssamarbejde, der foregår i EU gennem dets 7. rammeprogram for forskning og teknologisk udvikling. Desuden er samarbejdet mellem de nordiske lande gennem Nordisk Ministerråds NordForsk-program og gennem de tre nordiske samarbejdsnævne for de nordiske forskningsråd kaldet NOS-HS (humanistisk og samfundsvidenskabelig forskning), NOS-M (medicinsk forskning) og NOS-N (naturvidenskabelig forskning) af betydning.

Europæisk samarbejde

Budgettet for EU's 7. rammeprogram er på ca. 380 mia. kr. i perioden 2007-2013. Der er bl.a. oprettet et Europæisk Forskningsråd (ERC – European Research Council). Rådet modtager ansøgninger fra forskere i Europa og har et budget på 7,6 mia. kr. om året.

Det Frie Forskningsråd er især engageret i de såkaldte European Research Area (ERA) netværk, der blev oprettet som finansieringsform under EU's 6. rammeprogram i 2003, og som er videreudviklet i det nuværende 7. rammeprogram. Formålet med ERA-netværkene er, at de deltagende parter gennem konkrete samarbejdsprojekter skal nedbryde barrierer for udviklingen af samarbejde mellem forskere i Europa. Samarbejdsformen forudsætter ofte, at de deltagende parter afsætter midler til en fælles pulje, som kan søges af enten forskere eller institutioner i de involverede partnerlande. Dermed afgives kompetencen til at beslutte hvilke projekter, der skal have midler, ofte helt eller

delvis fra det nationale organs perspektiv. Det Frie Forskningsråd deltager aktuelt i syv ERA-netværk, mens Det Strategiske Forskningsråd medfinansierer et af disse samt en udløber af et andet. Tabel 2 viser hvilke ERA-net, som modtog bevillinger fra Koordinationsudvalgets medlemmer i 2007 og 2008. Samlet har Det Frie Forskningsråd og Det Strategiske Forskningsråd bidraget med ca. 57 mio. kr. til ERA-netværkene i disse to år. For tiden deltager ingen af de øvrige medlemmer af Koordinationsudvalget i ERA-netværk.

Tabel 2: Oversigt over de fem råd og fondes aktuelle deltagelse og bidrag til ERA-netværk under 7. rammeprogram i 2007 og 2008*

Navn	Dansk bidrag 2007-08 i mio. kr.*
BONUS for the Baltic Sea Science	12,0
Nordic Energy Research (N-INNER)***	10,5
NORFACE New Opportunities for Research Funding Cooperation in Europe	9,7
ERA-IB Industrial Biotechnology	8,3
ERA-PG European Research Area Plant Genomics	7,5
WoodWisdom Net Networking and integration of national programmes in the area of wood material science and engineering**	2,2
HERA Humanities in the European Research Area	0,0
ECORD-net European Consortium for Ocean Research Drilling	0,0

* Det Frie Forskningsråd har bevilget midler til BONUS, ERA-IB, ERA-PG, NORFACE og WoodWisdom i 2007 eller 2008, mens Det Strategiske Forskningsråd har givet en bevilling på 3 mio. kr. til BONUS og 10,5 mio. kr. til N-INNER i 2008. Det Frie Forskningsråd forventer desuden at bevilge ca. 3 mio. kr. til HERA pr. år i 2009 og 2010. ECORD-net er blevet finansieret af EU's 6. rammeprogram og er ophørt i august 2008. Det Frie Forskningsråd har alene deltaget i netværket og ikke bidraget finansielt.

** Det Frie Forskningsråd er udtrådt af WoodWisdom ved udgangen af 2007.

*** Nordic Energy Research er en udløber af ERA-nettet INNER (2004-2008).

Under EU's 7. rammeprogram har Rådet for Teknologi og Innovation afsat godt 26 mio. kr. årligt til at medfinansiere dansk deltagelse i artikel 169-programmerne Ambient Assisted Living, Eurostars og the European Metrology Research Programme samt det fælles teknologi-initiativ Artemis. Artikel 169-programmer og fælles teknologiinitiativer er, ligesom ERA-netværk, en ramme om forskellige samarbejds muligheder for forskningsinstitutioner og virksomheder, hvor national medfinansiering som regel er en nødvendig adgangsbillet for deltagelse og fuldt udbytte af samarbejdet. I den seneste opgørelse fra april 2009, som findes på Forsknings- og Innovationsstyrelsens hjemmeside, fremgår det, at de danske deltagere allerede har modtaget knap 1,8 mia. kr. i tilskud til deres forskningsaktiviteter fra EU's 7. rammeprogram. Det svarer foreløbig til en dansk andel på 2,34 pct. af alle midler fra rammeprogrammet.

På europæisk plan er Det Frie Forskningsråd og Danmarks Grundforskningsfond desuden medlem af European Science Foundation. Endelig er Det Frie Forskningsråd og Det Strategiske Forskningsråd medlem af European Union Research Organisations Heads of Research Councils. Til begge organisationer

bidrager medlemmerne med et årligt kontingent. Danmarks Grundforskningsfond medfinansierer desuden en række aktiviteter direkte med andre nationale forskningsfinansierende organer såsom Max Planck Society, National Natural Science Foundation of China, Centre National de la Recherche Scientifique.

Nordisk samarbejde

I det nordiske forskningssamarbejde har NordForsk og NOS-samarbejdet mellem forskningsråd betydning for flere af Koordinationsudvalgets medlemmer. NordForsk har til formål at fremme samarbejdet mellem centrale finansieringsinstitutioner, herunder de nationale forskningsråd, og styrke samarbejde med nordiske innovationssystemer gennem Nordisk InnovationsCenter om erhvervsrelateret forskning. Budgettet finansieres af Nordisk Ministerråd for uddannelse og forskning og er på ca. 100 mio. kr. årligt. Det Strategiske Forskningsråd er i dette regi engageret i et Nordic Centres of Excellence og i to NORIA-net. Det drejer sig om 'Programme on Food, Nutrition and Health 2007-2011' samt 'Living Lab Nordic' og 'Coordination of Funding for Research in Freight, Transport and Logistics'. Desuden forventer Det Strategiske Forskningsråd at deltage i et program om nordisk topforskning inden for miljø, klima og energi. Samlet forventer Det Strategiske Forskningsråd at bevilge 17 mio. kr. til disse initiativer i 2008 og 2009.

De nordiske samarbejdsnævn (NOS) har et samlet budget på over 100 mio. kr. og finansieres alene af de nationale forskningsråd i de nordiske lande. I 2007 var Det Frie Forskningsråds årlige kontingent ca. 12 mio. kr. Formandskabet og sekretariatsfunktionen går på skift mellem de nordiske lande. For det sundhedsvidenskabelige NOS-M og det humanistisk-samfundsvidenskabelige NOS-HS er formandskab og sekretariat p.t. placeret i Danmark.

Endelig bidrager Det Frie Forskningsråd med finansiering af en lang række forskningsinfrastruktur-faciliteter på nordisk, europæisk og globalt plan, der er af betydning for forskningsmiljøer i Danmark. Det gælder bl.a. NordSync, International Ocean Drilling Programme, Nordic Data Grid Facility og Nordisk Optisk Teleskop. I 2007 anvendte Det Frie Forskningsråd knap 19 mio. kr. på dette område.

B. Specifikke støtteformer til internationalisering, herunder rekrutterings- og karriereprogrammer gennem kortere eller længere ophold i udlandet

Som det fremgår ovenfor medfinansierer Koordinationsudvalgets fem råd og fonde oprettelse af såvel nye internationale netværk som programmer og projekter inden for international forskning og innovation. Gennem støtteformerne 'Innovationsnetværk' og 'Innovationsprojekter' medfinansierer Rådet for Teknologi og Innovation eksempelvis oprettelse af nye internationale innovationsnetværk og af internationale forsknings- og innovationsprojekter.

For at understøtte danske forskeres succesrate i internationale puljer og programmer bevilger de fem råd og fonde derudover midler til forberedelse og udarbejdelse af internationale ansøgninger. Det Frie Forskningsråd har

eksempelvis støtteformen 'START', der kan søges af fastansatte videnskabelige medarbejdere på en forskningsinstitution. Tilsvarende støtter Rådet for Teknologi og Innovation danske virksomheder med op til 120.000 kr. til forberedelse af en ansøgning til EU's 7. rammeprogram eller programmet Eurostars. Herudover tilbyder Rådet for Teknologi og Innovation at potentielle ansøgere til ICT-programmet under EU's 7. rammeprogram kan få præevalueret en ansøgning med henblik på at øge kvaliteten af de endelige ansøgninger.

De fem råd og fonde har endelig en række særlige støtteformer til internationalisering af dansk forskning. Disse har især til formål at få sendt forskere og vidensarbejdere enten fra udlandet til Danmark eller omvendt samt få udvekslet viden og dannelse af netværk (konferencer og workshops).

Tablet 3: Eksempler på de fem råd og fondes specifikke støtteformer i 2008 til kontakt mellem, rekruttering og udsendelse af forskere og medarbejdere

Råd	Støtteform	Formål
Danmarks Grundforskningsfond	Internationalt talentrekrutteringsprogram	støtte Danmarks Grundforskningsfonds centre i at udvikle og afprøve nye og originale rekrutteringstiltag af udenlandske topforskere og talenter til Danmark.*
Det Frie Forskningsråd	Afholdelse af internationale videnskabelige kongresser, seminarer, workshops i Danmark.**	fremme spredning og formidling af dansk forskning.
Det Frie Forskningsråd	Postdocophold helt eller delvist på et dansk eller udenlandsk universitet.	fremme mobilitet internationalt og nationalt mellem offentlige forskningsmiljøer samt mellem forskningsmiljøer og erhvervslivet.
Det Frie Forskningsråd	Forskningsophold i udlandet over 1 måneds varighed.***	give tilskud til etablerings- og leveomkostninger samt dækning af rejse- og sygeforsikring ved et forskningsophold i udlandet.
Koordinationsudvalget for Forskning	Internationale ph.d.-stipendier	udsende yngre talentfulde kandidater til at gennemføre en ph.d.-uddannelse i udlandet.

* Danmarks Grundforskningsfonds aktiviteter omfatter desuden de i 2005 og 2006 oprettede rekrutteringsprogrammer 'Niels Bohr Visiting Professorship' og 'Danmarks Grundforskningsfonds professorer'.

** fire ud af de fem faglige forskningsråd fra Det Frie Forskningsråd har afskaffet støtteformen Afholdelse af internationale kongresser, seminarer, workshops i Danmark i 2009.

*** to ud af de fem faglige forskningsråd fra Det Frie Forskningsråd har afskaffet støtteformen Forskningsophold i udlandet over 1 måneds varighed i 2009

I denne forbindelse bør det nævnes, at udlændinge er omfattet af støtteformerne 'Videnpilot' og 'ErhvervsPh.D.' under Rådet for Teknologi og Innovation. For ErhvervsPh.D.-ordningen kan det deltagende universitet endvidere ligge i alle dele af verden. Det gælder dog for begge støtteformer, at de deltagende

virksomheder, som gerne må være udenlandske, skal have en afdeling i Danmark. Dette krav gælder også for Højteknologifondens støtteformer.

Af øvrige initiativer, der særligt berører de fem råd og fondes muligheder og aktiviteter for at internationalisere dansk forskning, kan nævnes følgende under Videnskabsministeriets område, hvor der forgår et samspil mellem på den ene side statslige myndigheder og på den anden side råd og fonde.

EuroCenter

EuroCenter er den samlede indgang, hvor forskningsmiljøer og erhvervsliv kan få information og rådgivning om EU's rammeprogram for forskning og teknologisk udvikling og de nationale støtteordninger, der er relateret til deltagelse heri. EuroCenter afholder både informationsmøder, skræddersyede workshops og kurser om EU's forskningssamarbejde og administrerer Rådet for Teknologi og Innovations EU-forprojektordning og EU-koordinatorpuljen. Centeret blev pr. 1. januar 2007 en integreret del af Forsknings- og Innovationsstyrelsen og bistår ikke kun ansøgere i ansøgningsarbejdet med rådgivning om de formelle regler og krav for at ansøge, men også med gennemlæsning og kommentering af en ansøgning.

Danish EU Research Office (DANRO)

Koordinationsudvalget og dets enkelte medlemsorganer medvirkede aktivt i processen, der førte til oprettelse af Danish EU Research Office (DANRO) i Bruxelles i 2006. Kontoret har til formål at støtte og stimulere dansk deltagelse i EU's rammeprogram for forskning og teknologisk udvikling. Det udfører en oplysnings- og en informationsindsats om EU's forskellige forsknings- og innovationsinitiativer i forhold til danske virksomheder og organisationer og i forhold til Europakommissionen. Kontoret finansieres af Forsknings- og Innovationsstyrelsen.

De bilaterale samarbejdsaftaler

Danmark har indtil nu indgået bilaterale aftaler om forskningssamarbejde med Kina, Japan, USA, Israel og Indien. De bilaterale aftaler er målrettet særlige områder eller lovende partnerlande. De skal medvirke til at sætte generelt fokus på de internationale muligheder for forskningssamarbejde, og lette adgangen til at finde partnere til udnyttelse af mulighederne for at bruge de nationale ordninger til internationalt samarbejde. Det Strategiske Forskningsråd bidrager for eksempel med 15 mio. kr. pr. år i 2009-2011 til at etablere fælles dansk-kinesiske forskningsprojekter inden for bæredygtig og vedvarende energi. Desuden bidrager Danmarks Grundforskningsfond med ca. 130 mio. kr. over en årrække til etablering af 'virtuelle centres of excellence' til forskningssamarbejde mellem danske og kinesiske forskere inden for kræftforskning, nanoteknologi, vedvarende energi og IKT-forskning. Endelig har Det Strategiske Forskningsråd bidraget med fem mio. kr. og Videnskabsministeriets pulje til internationalt forskningssamarbejde med tre mio. kr. til dansk-indiske forskningsprojekter under overskriften 'New methods for better use of crops and agro industrial waste'. For de nævnte eksempler gælder det, at de danske midler modsvares med tilsvarende midler fra Kina og Indien.

Innovationscentre

Videnskabsministeriet og Udenrigsministeriet støtter forskningsinstitutioners og virksomheders internationale forsknings- og innovationsaktiviteter gennem rådgivning og vejledning. Det sker bl.a. gennem såkaldte Innovation Center Denmark, hvor der i dag findes tre placeret i hhv. Silicon Valley i USA, Shanghai i Kina og München i Tyskland. De centre tilbyder dermed forskningsinstitutioner og virksomheder adgang til tre af verdens førende forsknings- og innovationsmiljøer. De kan ikke mindst yde assistance med teknologisøgning, identifikation af samarbejdspartnere, strategisk sparring om forretningsplan, rådgivning om søgning af investorer og kapital og markedsføring af danske forsknings- og erhvervsmæssige spidskompetencer specielt inden for højteknologiske sektorer som IKT, Life Science, miljøteknologi og design.

Referencer:

Danmarks Grundforskningsfond: *Årsrapport for 2008*. Danmarks Grundforskningsfond, 2009.

Det Frie Forskningsråd: *En Verden af Viden. Det Frie Forskningsråds internationale samarbejde 2008*. Forsknings- og Innovationsstyrelsen, 2009.

Det Frie Forskningsråd: *Årsrapport 2008*. Forsknings- og Innovationsstyrelsen, 2009.

Rådet for Teknologi og Innovation: *Strategi for virksomhedernes internationale innovationsaktiviteter*. Forsknings- og Innovationsstyrelsen, 2008.

Rådet for Teknologi og Innovation: *Åben Innovation i Danmark. Årsberetning for Rådet for Teknologi og Innovation for 2008*. Forsknings- og Innovationsstyrelsen, 2009.

Det Strategiske Forskningsråd: *Årsskrift 2008*. Forsknings- og Innovationsstyrelsen, 2009.